

บทที่ 9

อำนาจศาล

1. ขอบเขตอำนาจในการพิจารณาคดี

ศาลเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจในการพิจารณาคดีพิพาทคดีเช่นเดียวกับศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลจังหวัดอันเป็นศาลชั้นต้น อำนาจนี้รวมถึงการออกหมายเรียกพยาน การให้พยานสาบานตน การพิพากษาลงโทษอาญา ฯลฯ แต่การพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะมีกระบวนการพิจารณาที่แตกต่างจากศาลธรรมดาโดยเฉพาะในคดีอาญามีขั้นตอนที่แตกต่างกันหลายประการ เช่น การควบคุมเด็กหรือเยาวชนโดยสถานพินิจ การมีผู้พิพากษาสมทบ การมีพนักงานคุมประพฤติ สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน การพิจารณาลับ

การพิจารณาคดี ไม่ต้องดำเนินตามกฎหมายพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด ฯลฯ ส่วนในคดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องต่อศาลหรือกระทำการใดในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวก็มีวิธีการประนีประนอมยอมความโดยการตั้งผู้อื่นเข้ามาช่วยประนีประนอมไกล่เกลี่ยการตรวจร่างกายหรือจิตใจของคู่ความ ฯลฯ และสิ่งซึ่งแตกต่างจากศาลธรรมดาอีกประการหนึ่งก็คือ มีการจำกัดประเภทคดีที่จะขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว

ประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ระบุประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว ไว้ดังนี้

2. ประเภทของคดี

มาตรา 11 ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีดังต่อไปนี้

- (1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
- (2) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โดยตามมาตรา 61 วรรค

หนึ่ง

(3) คดีครอบครัว ได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว แล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(4) คดีที่ศาลจะต้องพิพากษาหรือสั่งเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 11 ได้กำหนดประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวไว้ 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนทำความผิด

คำว่าเด็กหรือเยาวชน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ดังนั้น บุคคลที่มีเกณฑ์อายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ จึงถือเป็นเด็กในความหมายตามพระราชบัญญัตินี้ ส่วนบุคคลที่อายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ถือเป็นเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อเด็กหรือเยาวชนไปกระทำความผิดอาญาไม่ว่าจะมีโทษหนักร้ายแรงเพียงใด หรือไม่ว่าเยาวชนนั้นจะบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสแล้วก็ตาม หากอายุยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ เมื่อกระทำความผิดอาญาศาลเยาวชนและครอบครัวก็จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษา

ข้อสังเกต ความหมายของคำว่า “เยาวชน” ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้เปลี่ยนแปลงไปจากความหมาย “เยาวชน” ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ที่ให้ความหมายไว้ว่า

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ให้หมายถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

จะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534 ได้ตัดเรื่องการสมรสออกไป คงพิจารณาแต่เรื่องอายุเป็นเกณฑ์เท่านั้น โดยถือว่า การสมรสจะทำให้บุคคลบรรลุนิติภาวะเป็นเหตุทางแพ่ง ซึ่งไม่น่าจะกระทบถึงความรับผิดชอบทางอาญา เพราะในประมวลกฎหมายอาญาก็ไม่ได้นำการบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสมาเป็นข้อ

พิจารณาไม่ให้ลดโทษ

ดังนั้น เยาวชน ตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้จึงหมายถึงบุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสหรือไม่ก็ตาม

การที่คดีอาญาต้องขอยอายุเด็กออกเป็น 2 ชั้น คือ เด็ก และเยาวชน ก็ด้วยเหตุเหตุผลคือ

1. เด็กและเยาวชนมีอายุแตกต่างกันย่อมมีความคิดและการกระทำ ความรู้สึก รับผิดชอบแตกต่างกัน

2. เพื่อให้ศาลสั่งใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแตกต่างกันได้

3. เกณฑ์อายุขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว

เกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ได้บัญญัติไว้ ดังนี้ คือ

มาตรา 5 คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันทำการกระทำความผิดได้เกิดขึ้น

ดังนั้น อายุของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดต้องถืออายุในวันทำการกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ตามบทบัญญัติของมาตรานี้ ถ้าในวันทำการกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดมีอายุเป็นเด็กหรือเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้ (เกินเจ็ดปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์) กระทำความผิดอาญาไม่ว่าความผิดนั้นจะมีโทษหนักร้ายแรงเพียงใด ถึงแม้จะหลบหนีไปได้จนอายุล่วงพ้นจากความเป็นเยาวชนไปแล้ว (ครบสิบแปดปีบริบูรณ์) ถ้าคดีนั้นยังไม่ขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ถ้าผู้กระทำความผิดถูกจับกุมตัวได้ ผู้นั้นก็ต้องอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว

ตัวอย่าง เช่น นายดำ อายุ 17 ปี กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ผู้อื่นในจังหวัดนครสวรรค์แล้วหลบหนีไปได้ มาถูกจับกุมตัวได้เมื่ออายุ 19 ปี ดังนั้นนายดำต้องถูกฟ้องยังศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนครสวรรค์ เพราะขณะกระทำความผิด นายดำยังเป็นเยาวชนอยู่

สรุปได้ว่าบุคคลที่กระทำผิดกฎหมายอาญาที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาจะต้องเป็นผู้ที่อายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ในขณะกระทำความผิด

ข้อสังเกต ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ซึ่งถูกยกเลิกไป เดิมให้ถืออายุขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชนขณะฟ้อง ซึ่งกฎหมายเดิมมิได้ระบุไว้ชัดเจน แต่เป็นการถือตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1220/2496 ที่ให้ถืออายุขณะฟ้อง โดยมีเหตุผลว่า คดีเด็กมิใช่คดีอาญา และวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนสั่งใช้ก็เป็นวิธีการที่จะใช้แก่บุคคลโดยจำกัดอายุ เมื่ออายุเกินแล้วเหตุผลที่จะใช้ก็ควรจะหมดไป

สำหรับเหตุผลที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ให้ถืออายุขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาจสรุปแนวคิดได้ดังนี้ คือ

1. ต้องการให้ระบุอายุแน่นอน โดยไม่ต้องยึดถือคำพิพากษาศาลฎีกาเก่าซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการตีความ และในทางปฏิบัติเด็กหรือเยาวชน เมื่อถูกจับกุมตัวได้อายุใกล้จะครบ 18 ปีบริบูรณ์ บิดามารดาของเด็กหรือ เยาวชนมักจะมาเร่งให้ฟ้องเร็ว ๆ เพราะถ้าฟ้องล่าช้าเด็กหรือเยาวชนก็ต้องถูกฟ้องยังศาลธรรมดา ทำให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติ

2. เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนทำความผิดแล้วหลบหนีจนอายุล่วงพ้นความเป็นเยาวชนแล้วจึงถูกจับได้มีจำนวนน้อย

3. กฎหมายที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดควรจะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับขณะกระทำความผิด มิใช่เอากฎหมายขณะฟ้องมาใช้กับผู้นั้น ซึ่งเรื่องนี้เป็นหลักสำคัญของการใช้กฎหมายอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2) ถึงแม้คดีเด็กซึ่งถือกันว่าไม่ใช่คดีอาญา แต่ก็ได้นำกฎหมายอาญามาใช้ด้วย การตีความจึงไม่ควรตีความยกเว้นไปจากหลักสำคัญ

4. ศาลเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนหรือลงโทษได้อยู่แล้ว ถ้าเห็นว่าการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ก็มีอำนาจสั่งลงโทษจำคุกได้อยู่แล้ว

ประเภทที่ 2 คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ออนมาตาม มาตรา 61 วรรคหนึ่ง

ใน มาตรา 61 วรรค 1 มีบทบัญญัติให้ศาลธรรมดาโอนคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุยังไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณา

คดีธรรมดาโอนคดีนั้นไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวได้ เมื่อศาลธรรมดาเห็นว่าร่างกาย สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต และนิสัยแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับ เด็กหรือเยาวชน และให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชน

ข้อสังเกต เป็นกรณีที่บุคคลที่กระทำผิดมีอายุพ้นความเป็นเยาวชน คืออายุครบ 18 ปีแล้วแต่ยังไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์ในขณะที่กระทำความผิดซึ่งอยู่ในอำนาจการพิจารณา พิพากษาของศาลธรรมดา ซึ่งอำนาจการโอนคดีเป็นของศาลธรรมดา (รายละเอียดจะ อธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการโอนคดี)

ประเภทที่ 3 คดีครอบครัวได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการ ใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวแล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (รายละเอียดจะอธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีครอบครัว)

ประเภทที่ 4 คดีที่ศาลจะต้องพิพากษาหรือสั่งเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนตาม บทบัญญัติของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

หมายถึงผู้ที่ยังไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำผิดกฎหมายอาญาแต่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ เช่น เด็กไม่มีบิดามารดา หรือบิดา มารดาผู้ปกครองไม่สามารถให้ความอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งมีความประพฤติไม่สมควรแก่ วัย เด็กเร่ร่อนจรจัด ขอดาน คดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เช่น คดี คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก คดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับคดีคุ้มครองสวัสดิภาพกรณีผู้ปกครอง จงใจละเลยไม่ให้อุปการะการดำรงชีวิตหรือสุขภาพของเด็กหรือบังคับขู่เข็ญ ชักจูง ส่งเสริมให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด

4. เขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีอาญา

เนื่องจากการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ในระยะแรกยังมีการจัดตั้งไม่ครบ ทุกจังหวัด ฉะนั้นเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาจึงยังมิได้รับการ พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวโดยเสมอภาคทุกคน เด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหา ว่ากระทำผิดอาญาที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว จะต้อง มีเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวอยู่เหนือคดีนั้นด้วย คือจะต้องมีถิ่นที่อยู่ปกติหรือ กระทำความผิดในท้องที่ที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ส่วนเด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำความผิดที่มีถิ่นที่อยู่ปกติในจังหวัดที่ยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ

และกระทำผิดในท้องที่ที่ยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ เด็กหรือเยาวชนนั้น ก็จะต้องถูกฟ้องยังศาลธรรมดา ดังนั้นท้องที่ใดที่มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องได้รับการพิจารณาในศาลเยาวชน และครอบครัว ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวได้บัญญัติเพื่อป้องกัน ความขัดแย้งในศาลไว้ดังนี้

มาตรา 13 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยการโอนคดีใน ท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ห้ามมิให้ศาลชั้นต้นอื่นใดในท้องที่นั้น รับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไว้พิจารณาพิพากษา

ตามบทบัญญัตินี้ถ้าท้องที่ใดมีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว คดีที่อยู่ใน อำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามมาตรา 11 ศาลธรรมดาไม่ว่าจะเป็นศาล อาญา ศาลจังหวัดจะไม่มีอำนาจรับคดีนั้นไว้พิจารณาพิพากษา ยกเว้นแต่ในเรื่องการโอน คดี

ในเรื่องเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัวฯ ได้วางหลักเกณฑ์ในคดีอาญาไว้ดังนี้

มาตรา 58 คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลเยาวชน และครอบครัว ซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนที่ถิ่นที่อยู่ปกติ มีอำนาจพิจารณา คดีเกี่ยวกับความผิดนั้น แต่ถ้า

(1) ในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว แต่มี ศาลเยาวชนและครอบครัวในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ศาลซึ่งคามผิดได้ เกิดในเขตนั้นมีอำนาจพิจารณาคดี

(2) มีศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ และ ในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด เพื่อประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนให้ศาลแห่ง ท้องที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดมีอำนาจรับพิจารณาคดีนั้นได้ด้วย

* (3) ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติและใน ท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนืออำเภอที่เป็นที่ ตั้งของศาลกลางจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคดีที่เกิดในเขตจังหวัดนั้น โดยให้นำบทบัญญัติ มาตรา 16 มาตรา 24 ถึง มาตรา 31 และบทบัญญัติในหมวด 4 และหมวด 6 ถึงหมวด 9 แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ในท้องที่ที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถาน พินิจมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 50 ถึงมาตรา 57 มาตรา 64 มาตรา 79 มาตรา 80

มาตรา 94 และมาตรา 103 มาใช้บังคับ"

*มาตรา 58 (3) ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ให้แทนโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ซึ่งให้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 122 ตอนที่ 16 ก วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2548

เขตอำนาจศาลในคดีอาญามีหลักพิจารณา ดังนี้คือ

กรณีที่ 1 ตามมาตรา 58 วรรค 1 การพิจารณาเขตอำนาจศาลในคดีอาญาให้ความสำคัญกับ "ถิ่นที่อยู่ปกติ" ของเด็กหรือเยาวชนเป็นอันดับแรก กล่าวคือถ้าเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดมีถิ่นที่อยู่ปกติในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไปกระทำความผิดนอกเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ก็จะต้องนำตัวมาพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น

ตัวอย่าง เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติในจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ไปกระทำความผิดที่จังหวัดเชียงราย (ยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ) จะต้องนำคดีมาฟ้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ หรือถึงแม้ว่าจะไปกระทำความผิดในจังหวัดอื่นที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้วก็ตาม ก็จะต้องนำคดีมาฟ้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ

ตามพระราชบัญญัตินี้ใช้คำว่า "ถิ่นที่อยู่ปกติ" มิได้ใช้คำว่าภูมิลำเนา จึงมีความหมายแตกต่างกัน ซึ่งโดยทั่วไป ภูมิลำเนาของผู้เยาว์ ได้แก่ ภูมิลำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรม แต่คำว่าถิ่นที่อยู่ปกตินี้อาจเป็นที่อื่นซึ่งมิใช่ภูมิลำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ก็ได้ เช่น การที่เยาวชนไปประกอบอาชีพอยู่ที่อื่นซึ่งอยู่คนละแห่งกับภูมิลำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรมที่อื่นนั้นย่อมเป็นถิ่นที่อยู่ปกติของเยาวชนนั้น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยคำว่า "ถิ่นที่อยู่ปกติ" ของเด็กและเยาวชนไว้ โดยเน้นถึงที่ซึ่งเด็กและเยาวชนนั้นไปอยู่ประจำจริง ๆ มิใช่ถือตามภูมิลำเนา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1328/2523 จำเลยเป็นเยาวชน เดิมอยู่ชอยศิริชัยจังหวัดนนทบุรี กับมารดา ต่อมามารดาย้ายไปอยู่บางหว้า อำเภอภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยแจ้งย้ายสำมะโนครัวของตนเองและจำเลยไปด้วย แต่ตัวจำเลยยังคงรับจ้างกินอยู่หลับนอนกับนายจ้างที่ทำทนาย จังหวัดนนทบุรี แต่ก็ได้ไปเยี่ยมเยียนมารดาทุกอาทิตย์จนถูก

จับในคดีนี้ ดังนี้ถิ่นที่อยู่ปกติของจำเลยจึงอยู่ในเขตจังหวัดนนทบุรี หาใช่แห่งเดียวกับ
ภูมิลำเนาของจำเลยไม่

ตัวอย่าง นายดำอายุ 17 ปี มีภูมิลำเนาอยู่กับบิดามารดาที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งยัง
ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแต่ตัวนายดำได้ไปรับจ้าง กินอยู่หลับนอนกับ
นายจ้างที่ประกอบกิจการซ่อมรถยนต์ที่กรุงเทพมหานครเป็นเวลา 4-5 ปีมาแล้ว โดยมีได้
จ้างย้ายสามะโนครัวมาจากบิดามารดา ซึ่งยังอยู่ที่จังหวัดสระบุรี นายดำได้ไปเที่ยวที่
จังหวัดเชียงรายและได้กระทำความผิดที่จังหวัดเชียงราย ดังนี้ถิ่นที่อยู่ปกติของนายดำ คือ
จังหวัดกรุงเทพมหานคร จะต้องฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

การที่กฎหมายถือเอาถิ่นที่อยู่ปกติเป็นสำคัญก็เนื่องมาจากว่า เจตนาของศาล
เยาวชนและครอบครัวต้องการที่จะทราบสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
การที่จะทราบสาเหตุของการกระทำผิดก็จะต้องหาข้อเท็จจริงจากที่อยู่ของเด็ก
จริง ๆ ซึ่งก็จะต้องมีการสืบเสาะข้อเท็จจริงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จากที่ที่เด็กหรือเยาวชน
อาศัยอยู่เป็นประจำ จริง ๆ ซึ่งจะได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและใกล้เคียงความจริงมากที่สุด
เมื่อศาลทราบสาเหตุของการกระทำผิดแล้วจะได้ใช้วิธีแก้ไขสงเคราะห์ให้กลับตนเป็น
พลเมืองดีได้อย่างถูกต้อง

สำหรับเด็กเร่ร่อน ป.พ.พ. มาตรา 39 บัญญัติว่า ถ้าภูมิลำเนาไม่ปรากฏ ให้ถือว่า
ถิ่นที่อยู่เป็นภูมิลำเนา และ ป.พ.พ. มาตรา 40 บัญญัติว่า บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้ไม่มีที่
อยู่ปกติเป็นหลักแหล่งหรือเป็นผู้ครองชีพในการเดินทางไปมาปราศจากหลักแหล่งที่ทำการ
งาน พบว่าที่ไหนให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น ดังนั้นเด็กเร่ร่อน ซึ่งไม่
ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมและไม่ปรากฏหลักฐานทะเบียนบ้านบิดามารดาว่า
อยู่แห่งใด พบตัวที่ใดถือว่าที่นั้นเป็นถิ่นที่อยู่ปกติ แต่ถ้าปรากฏหลักฐานทะเบียนบ้าน
บิดามารดาว่าอยู่แห่งใด แม้เด็กจะเร่ร่อนก็ต้องถือตามทะเบียนบ้านว่าเป็นถิ่นที่อยู่ปกติ
โดยอนุโลมตาม ป.พ.พ. มาตรา 44

สำหรับบุคคลที่เป็นนักเรียนทหารซึ่งถ้ายังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว ก็จะต้อง
ในอำนาจของศาลทหารนั้น ท้องที่ใดที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ถ้านักเรียน
ทหารกระทำผิดและมีอายุยังอยู่ในเกณฑ์เยาวชนให้ขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวด้วย
เพราะมาตรา 14 (3) แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 บัญญัติถึงคดีที่
ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ได้แก่ คดีที่ต้องดำเนินการในศาลเยาวชนและครอบครัวอยู่ด้วย

กรณีที่ 2 มาตรา 58 (1) ในห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว แต่มีศาลเยาวชนและครอบครัวในห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ศาลซึ่งความผิดได้เกิดในเขตนั้นมีอำนาจพิจารณาคดี

เป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ ในห้องที่ที่ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ ก็จะมาพิจารณาในห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเป็นลำดับรอง ถ้ามีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ก็ให้ยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งห้องที่ความผิดเกิดขึ้น เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการพิจารณาที่เหมาะสมโดยศาลเยาวชนและครอบครัว

ตัวอย่าง เยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว) มากระทำความผิดที่จังหวัดนครสวรรค์ (มีศาลเยาวชนและครอบครัว) ต้องฟ้องคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่จังหวัดนครสวรรค์

กรณีที่ 3 มาตรา 58 (2) มีศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งในห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติและในห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด เพื่อประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนให้ศาลแห่งห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีอำนาจรับพิจารณาคดีนั้นได้ด้วย

ในกรณีที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการทั้งสองแห่ง คือทั้งถิ่นที่อยู่ปกติและห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด กฎหมายให้อำนาจว่าเพื่อประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนให้ศาลแห่งห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีอำนาจรับพิจารณาคดีได้ด้วย คือประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนที่จะได้รับการสงเคราะห์แก้ไข และการให้บิดามารดาของเด็กหรือเยาวชนมาร่วมฟังขบวนการพิจารณาต่าง ๆ ขอให้พิจารณาจากคำพิพากษาฎีกา

ฎีกาที่ 8406/2540 พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 58 มีความหมายว่าหากในห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งจำเลยมีถิ่นที่อยู่ปกติและในห้องที่ที่ซึ่งเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่างมีศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งสองแห่งเช่นนี้ พนักงานอัยการโจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลยต่อศาลเยาวชนและครอบครัวศาลใดศาลหนึ่งก็ได้

ฎีกาที่ 903/2541 มาตรา 58 บัญญัติว่า "คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีอำนาจในห้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติมีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับความผิดนั้น แต่ถ้า (1)... (2) มีศาลเยาวชนและ

ครอบครัวทั้งในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ เด็กหรือเยาวชนให้ศาลแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีอำนาจพิจารณาคดีนั้นได้ด้วย" มีความหมายว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยต่อศาลเยาวชนและครอบครัวศาลใดศาลหนึ่ง

ข้อสังเกต แนวคำพิพากษาเดิมซึ่งพิจารณาจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 กฎหมายให้ความสำคัญกับถิ่นที่อยู่ปกติ แต่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 นี้ ในกรณีที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งสองแห่ง คือทั้งถิ่นที่อยู่ปกติและท้องที่ที่กระทำความผิด โจทก์มีอำนาจฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งก็ได้

กรณีที่ 4 ตามมาตรา 58 (3) เป็นกรณีที่ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการทั้งถิ่นที่อยู่ปกติและท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดก็ต้องนำคดีไปฟ้องยังศาลธรรมดา (ศาลจังหวัด) ในกรณีที่จังหวัดใดมีศาลจังหวัดมากกว่า 1 ศาล ให้ศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนืออำเภอที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นในเขตจังหวัดนั้น

ตัวอย่างที่ 1 เยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติในอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (จังหวัดปราจีนบุรียังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ) กระทำความผิดที่อำเภอกบินทร์บุรี ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดกบินทร์บุรี ในกรณีนี้ก็ต้องฟ้องเยาวชนต่อศาลจังหวัดปราจีนบุรี เพราะศาลจังหวัดปราจีนบุรีเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนืออำเภอที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดปราจีนบุรี

ตัวอย่างที่ 2 เยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ) มากระทำความผิดที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี (จังหวัดปราจีนบุรียังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ) ในกรณีนี้ก็ต้องฟ้องเยาวชนต่อศาลจังหวัดปราจีนบุรี เพราะศาลจังหวัดปราจีนบุรี เป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนืออำเภอที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดปราจีนบุรี

ตามกรณีตัวอย่างที่ 1 และตัวอย่างที่ 2 ให้อำนาจศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนืออำเภอที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ในเรื่องเกี่ยวกับการมีผู้พิพากษาสมทบเข้าร่วมในการพิจารณาองค์คณะของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี การจับกุมสอบสวน การฟ้องคดี การคัดฟ้อง การควบคุมโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล การพิจารณาคดี การพิพากษาคดี และการเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน (มาตรา 16 มาตรา 27

ถึงมาตรา 31 และบทบัญญัติในหมวด 4 และหมวด 6 ถึงหมวด 9) มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งโดยปกติอำนาจเหล่านี้เป็นอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวโดยเฉพาะศาลธรรมดา ไม่มีอำนาจ

ข้อยกเว้น ในกรณีที่ท้องที่นั้นยังมิได้มีการจัดตั้งสถานพินิจให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด การป้องกันการผิดฟ้อง การสืบเสาะพินิจเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน การอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนมาใช้บังคับ (มาตรา 50 ถึงมาตรา 57 มาตรา 64 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 94 และมาตรา 103)

ในจังหวัดที่ยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการและยังมิได้จัดตั้งสถานพินิจ เพื่อให้ศาลธรรมดา (ศาลจังหวัด) มีโอกาสได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน เพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษา กฎหมายบัญญัติให้

"มาตรา 58/1 ในท้องที่ที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานพินิจ ก่อนที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีตามมาตรา 58 (3) จะมีคำพิพากษาในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินกว่าสามปี หรือปรับเกินกว่าหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ทำการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 34 (1) เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้นและบุคคลอื่น แล้วรายงานข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นให้ศาลทราบเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษา

ในกรณีที่ศาลเห็นว่ารายงานข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งยังไม่เพียงพอที่จะประกอบการพิจารณาพิพากษา ให้ศาลมีอำนาจสั่งสืบเสาะและพินิจและรายงานเพิ่มเติมได้"

เพื่อเป็นการให้ศาลธรรมดา (ศาลจังหวัด) ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความประพฤติสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องคดีต่อศาล ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง ตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกเกินกว่าสามปีหรือปรับเกินกว่าหกหมื่นบาท ให้อำนาจศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับประวัติความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพรวมทั้งของบิดามารดาผู้ปกครองที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่เพื่อที่ศาลจะได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งที่เหมาะสมเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงยังไม่เพียงพอศาลก็มีอำนาจให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะเพิ่มเติมได้

ข้อสังเกต กรณีตามมาตรา 58 (1) และ 58 (3) ไม่มีผลใช้บังคับแล้ว เนื่องจาก 14 จังหวัดที่ยังไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดกระบี่ ศาลจังหวัดชัยนาท ศาลจังหวัดชุมพร ศาลจังหวัดตาก ศาลจังหวัดนครนายก ศาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ศาลจังหวัดปราจีนบุรี ศาลจังหวัดพะเยา ศาลจังหวัดพังงา ศาลจังหวัดพิจิตร ศาลจังหวัดมหาสารคาม ศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน ศาลจังหวัดยโสธร และศาลจังหวัดระนอง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 79 ก. วันที่ 4 สิงหาคม 2549 โดยให้เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2549 จึงทำให้มีศาลเยาวชนครบทุกจังหวัดในประเทศไทยแล้ว ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจะต้องถูกฟ้องยังศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งอาจจะฟ้องยังศาลเยาวชนและครอบครัวที่เป็นถิ่นที่อยู่ปกติหรือท้องที่ที่กระทำความผิดศาลใดศาลหนึ่ง

5. เขตอำนาจศาลในกรณีศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีมีตั้งแต่สองศาลขึ้นไป

กรณีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด อาจเป็นกรณีความผิดเกี่ยวเนื่องกันโดยการกระทำหรือโดยท้องที่แล้วมีศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีมีตั้งแต่สองศาลขึ้นไป กฎหมายกำหนดให้ฟ้องยังศาลที่มีอำนาจดังนี้

มาตรา 60 ภายใต้บังคับมาตรา 58 ในกรณีที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีตั้งแต่สองศาลขึ้นไปและเป็นศาลซึ่งอยู่ต่างท้องที่กัน ศาลใดศาลหนึ่งเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พิจารณาคดีนั้นที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาคดีมีมากกว่าหนึ่งศาล จะพิจารณาคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวในศาลใดศาลหนึ่งก็ได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ

การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนจะต้องบังคับตามมาตรา 58 แล้วแต่ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอาจกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกันหรือต่อเนื่องกันหลายท้องที่ เช่น รับมอบเงินจากจังหวัดกรุงเทพฯ ให้ไปซื้อข้าวที่จังหวัดอยุธยาแล้วยกยอกเงินนั้นไปไม่แน่ว่าความผิดเกิดที่จังหวัดใดหรือการลักพาตัวคนอันเป็นความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพจากจังหวัดเชียงใหม่พาไปจังหวัดสงขลา ทำให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีมีหลายศาลต่างท้องที่กัน อาจมีทั้งศาลธรรมดา และศาลเยาวชนและครอบครัว อาจทำให้

พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจถือว่าเป็นคดีอยู่ในอำนาจของศาลธรรมดาใน
ท้องที่ความผิดที่เกิดขึ้นได้ เพื่อแก้ไขขัดข้องดังกล่าว มาตรา 60 ได้บัญญัติให้อำนาจ
ของศาลที่มีอำนาจพิจารณาไว้โดยชัดเจนเป็นการแก้ไขขัดข้องในทางปฏิบัติ ถ้าเด็กหรือ
เยาวชนกระทำความผิดแล้ว มีศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี 2 ศาลขึ้นไป แต่มีศาลเยาวชนและ
ครอบครัวเพียงศาลเดียว ให้ฟ้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัว

ตัวอย่าง เยาวชนมีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว)
มาลักพาคนจากจังหวัดกรุงเทพฯ (มีศาลเยาวชนและครอบครัว) ไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ถูกจับตัวได้ จะเห็นได้ว่าท้องที่ความผิดเกิดมีทั้งสองแห่งคือจังหวัดกรุงเทพฯ และจังหวัด
แม่ฮ่องสอน

ตามบทบัญญัตินี้ กำหนดให้ฟ้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงต้องฟ้องที่ศาล
เยาวชนและครอบครัวกลาง

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อเนื่องแล้วมีศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี
หลายศาล และมีศาลเยาวชนและครอบครัวมากกว่าหนึ่งศาล

ตัวอย่าง เยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติจังหวัดแม่ฮ่องสอน นั่งรถประจำทางมากรุงเทพฯ
แล้วทำการลักทรัพย์บนรถประจำทางขณะวิ่งจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนถึงกรุงเทพฯ ซึ่งวิ่ง
ผ่านหลายจังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำปาง ดาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ สิงห์บุรี อ่างทอง
ปทุมธานี มาถูกจับตัวที่กรุงเทพฯ จะเห็นได้ว่าท้องที่กระทำความผิดผ่านหลายจังหวัด
มีทั้งจังหวัดที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวหลายจังหวัด คือ เชียงใหม่ นครสวรรค์
ปทุมธานี มีปัญหาว่าจะฟ้องศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดใด เพราะมีอำนาจพิจารณา
เหมือนกัน ให้พิจารณาจากมาตรา 60 ตอนท้ายของมาตรา โดยคำนึงประโยชน์ของเด็ก
หรือเยาวชนเป็นสำคัญ ไม่ใช่ประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ในการทำความดีง่ายกว่ากัน หรือ
การหาพยานหลักฐานต่าง ๆ แต่ให้มองถึงประโยชน์ที่เด็กหรือเยาวชนจะได้รับ ถ้าดูทั่วไป
จะเห็นว่าเยาวชนอยู่เชียงรายได้กับจังหวัดเชียงใหม่ บิดามารดาผู้ปกครองมาสะดวก
หรือถ้าเยาวชนยังศึกษาเล่าเรียนอยู่ เวลามาสืบพยานก็จะมาสะดวกกว่า อันนี้เมื่อ
พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อประโยชน์แก่เยาวชนก็ให้ยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว
จังหวัดเชียงใหม่

ข้อสังเกต

เนื่องจากตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2549 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เปิดทำการศาลเยาวชนและครอบครัวครบทุกจังหวัดแล้ว ในกรณีนี้ก็ต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่เป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชน

6. การแก้ปัญหาคดีที่มีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่น

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 12 ได้มีบัญญัติไว้ดังนี้คือ

มาตรา 12 ในกรณีที่มีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่น ไม่ว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวหรือศาลยุติธรรมอื่นให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาให้เป็นที่สุด

เป็นการแก้ปัญหาคดีและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในกรณีที่เกิดปัญหาได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 เดิมไม่มีบทบัญญัติเมื่อเกิดปัญหาว่าคดีจะอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลใด ในบางคดีต้องโต้เถียงกันถึงศาลฎีกากว่า จะรู้คดีอยู่ในอำนาจของศาลใด ยังไม่ได้พิจารณาเกี่ยวกับคดีเลย ทำให้เสียเวลาล่าช้า ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก บทบัญญัติมาตรานี้เมื่อเกิดปัญหาว่าขึ้นว่าคดีจะอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นไม่ว่าจะเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแขวง ศาลจังหวัด ฯลฯ ให้เสนอให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้ชี้ขาดว่าคดีนั้นจะอยู่ในอำนาจของศาลใด และคำชี้ขาดของประธานศาลฎีกาถือว่าเป็นที่สุด เป็นการพิจารณาแบบก้าวกระโดดโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็ว ซึ่งอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นอำนาจของประธานศาลฎีกาแต่ผู้เดียว

คำวินิจฉัยประธานศาลฎีกาที่ 19/2539 คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้รับของกลาง หรือการขอคืนของกลางต้องร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

คำวินิจฉัยประธานศาลฎีกาที่ 12/2543 เยาวชนกระทำความผิดขณะมีอายุ 17 ปีเศษ และท้องที่ที่เยาวชนกระทำความผิด ศาลเยาวชนและครอบครัวยังไม่เปิดทำการ แต่

ระหว่างจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ ศาลเยาวชนและครอบครัวได้เปิดทำการแล้ว คดีดังกล่าว จึงต้องอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

(ส่วนคำวินิจฉัยชี้ขาดของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับคดีครอบครัวให้ดูรายละเอียด ในเกี่ยวกับคดีครอบครัว)

7. การห้ามศาลอื่นพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

ในท้องที่ใดที่มีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว กฎหมายจะห้ามศาล ชั้นต้นอื่นรับพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยกฎหมาย ต้องการที่จะแบ่งแยกอำนาจให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดการซ้ำซ้อนกัน โดยได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 13

“มาตรา 13 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยการโอนคดีใน ท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้วห้ามมิให้ศาลชั้นต้นอื่นใดในท้องที่นั้นรับ คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไว้พิจารณาพิพากษา”

หมายความว่า ถ้าในท้องที่ใดในจังหวัดนั้นมีศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการ แล้ว กฎหมายห้ามศาลธรรมดา คือ ศาลชั้นต้นอื่น ๆ ในท้องที่นั้นรับคดีที่อยู่ในอำนาจของ ศาลเยาวชนและครอบครัวไว้พิจารณาพิพากษา (คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและ ครอบครัวคือคดีตามมาตรา 11 (1), (3) และ (4) เพราะคดีเหล่านี้เป็นเรื่องที่ศาลเยาวชน และครอบครัวจะดำเนินเพื่อนำวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนมาใช้ตามเจตนารมณ์ของศาล เยาวชนและครอบครัว และเพื่อป้องกันมิให้เป็นการซ้ำซ้อนกัน จึงห้ามมิให้ศาลอื่นได้รับ พิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่เป็นกรณีรับ ฟ้องไว้เพราะเข้าใจข้อเท็จจริงผิดไปในเรื่องอายุหรือการบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสผิด พลาดไป หรือการโอนคดีตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้

จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเรามีการแบ่งอำนาจของศาลโดยเด็ดขาด คือถ้าคดีได้อยู่ ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว ห้ามศาลชั้นต้นอื่นใดรับคดีไว้พิจารณา พิจารณาโดยไม่ให้มีการใช้ดุลพินิจ ซึ่งบางประเทศให้อำนาจศาลอื่นมีอำนาจในกรณีที่ ผู้กระทำผิดมีอายุเกิน 16 ปี และทำความผิดร้ายแรง ส่วนของประเทศไทยไม่ว่าคดีจะ ร้ายแรงเพียงใด ถ้าผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนจะต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เท่านั้น ศาลอื่นจะรับคดีเด็กหรือเยาวชนได้ก็เมื่อมีการโอนคดีตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น (ดูรายละเอียดในเรื่องการโอนคดี)